

IV

(Πληροφορίες)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επεξηγηματικό σημείωμα

Ερωτήσεις και Απαντήσεις: έγκριση της επικαιροποίησης της νομοθεσίας θωράκισης

(2018/C 277 I/03)

Σημείωση: Σε περίπτωση που ανακύψουν νέες ερωτήσεις η Επιτροπή θα επανεξετάζει και θα επικαιροποιεί το παρόν επεξηγηματικό σημείωμα ανάλογα με τις ανάγκες.

Στις 7 Αυγούστου τέθηκε σε ισχύ ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2018 /1100 ⁽¹⁾ της Επιτροπής. Ο εν λόγω κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός τροποποίησε το παράρτημα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2271/96 του Συμβουλίου, της 22ας Νοεμβρίου 1996, για την προστασία από τις συνέπειες της εξωεδαφικής εφαρμογής ορισμένων νόμων που θεσπίστηκαν από μια τρίτη χώρα, και των μέτρων που βασίζονται σ' αυτούς ή απορρέουν από αυτούς ⁽²⁾ («νομοθεσία θωράκισης»).

Ο κανονισμός, όπως τροποποιήθηκε, ισχύει άμεσα ως προς τους οικονομικούς φορείς και θα εφαρμόζεται και υλοποιείται από τις εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια.

Η νομοθεσία θωράκισης έχει ως στόχο να προστατεύσει την κατεστημένη έννομη τάξη, τα συμφέροντα της Ένωσης και τα συμφέροντα των φυσικών και νομικών προσώπων που ασκούν δικαιώματα δυνάμει της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα παράνομα αποτελέσματα της εξωεδαφικής εφαρμογής των εν λόγω νόμων.

Σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι η παροχή οδηγιών για την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων της νομοθεσίας θωράκισης. Δεν καλύπτει εξαντλητικά όλες τις διατάξεις της εν λόγω νομικής πράξης, ούτε επιβάλλει νέους κανόνες. Δεσμευτικό είναι μόνο το νομικό κείμενο της νομοθεσίας θωράκισης, όπως έχει δημοσιευτεί στην Επίσημη Εφημερίδα.

Η Επιτροπή επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τις Συνθήκες, μόνο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να παράσχει νομικά δεσμευτική ερμηνεία των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 ΓΕΝΙΚΑ

1. Τι είναι η νομοθεσία θωράκισης;

Η ΕΕ εξέδωσε τη νομοθεσία θωράκισης το 1996, ως απάντηση στη νομοθεσία που θέσπισαν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) για την επιβολή εξωεδαφικών κυρώσεων όσον αφορά την Κούβα, το Ιράν και τη Λιβύη. Αποτελεί σημαντικό επίτευγμα ενιαίας δράσης της ΕΕ κατά των παράνομων αποτελεσμάτων της εξωεδαφικής νομοθεσίας τρίτων χωρών.

Η νομοθεσία θωράκισης στόχο έχει να αντισταθμίσει τα παράνομα αποτελέσματα των εξωεδαφικών κυρώσεων τρίτης χώρας επί των φυσικών και νομικών προσώπων που προσδιορίζονται στο άρθρο 11 (εφεξής αναφέρονται ως «οικονομικοί φορείς της ΕΕ»). Επομένως, ο κύριος σκοπός της είναι να προστατεύσει τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ που επιδίδονται νόμιμα σε διεθνές εμπόριο και/ή κινήσεις κεφαλαίων, καθώς και σε σχετικές εμπορικές δραστηριότητες με τρίτες χώρες, σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ.

Η νομοθεσία θωράκισης ισχύει ως προς την εξωεδαφική νομοθεσία που αναφέρεται στο παράρτημά του («καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία»), η οποία επί του παρόντος περιλαμβάνει μέτρα των ΗΠΑ που αφορούν την Κούβα και το Ιράν.

⁽¹⁾ ΕΕ L 199 I, της 7.8.2018, σ. 1.

⁽²⁾ ΕΕ L 309 της 29.11.1996, σ. 1.

Η βασική αρχή της νομοθεσίας θωράκισης είναι ότι οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ δεν συμμορφώνονται με την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία ή με οποιαδήποτε απόφαση, δικαστική απόφαση ή απόφαση διαιτησίας που βασίζεται σε αυτή, δεδομένου ότι η ΕΕ δεν αναγνωρίζει την ισχύ / τα αποτελέσματά της ως προς τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ (άρθρο 5 παράγραφος 1).

Επίσης, η νομοθεσία θωράκισης προβλέπει ότι οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εντός 30 ημερών σχετικά με κάθε γεγονός που απορρέει από την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία ή από μέτρα που βασίζονται σε αυτή ή απορρέουν από αυτή, και το οποίο θίγει, άμεσα ή έμμεσα, τα οικονομικά ή χρηματοπιστωτικά τους συμφέροντα (άρθρο 2 παράγραφος 1). Μπορούν να ενημερώσουν είτε απευθείας⁽¹⁾, είτε μέσω των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο έχει την κατοικία του ή εντός του οποίου έχει συσταθεί ο φορέας που έδωσε τις πληροφορίες (άρθρο 2 παράγραφος 3).

Όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, την υποχρέωση αυτή υπέχουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα διευθυντικά στελέχη ή άλλα πρόσωπα με διευθυντικά καθήκοντα.

2. Ως προς ποιον ισχύει η νομοθεσία θωράκισης;

Το άρθρο 11 της νομοθεσίας θωράκισης ορίζει ότι η εν λόγω νομοθεσία ισχύει ως προς τα πρόσωπα που στο παρόν έγγραφο καλούνται «οικονομικοί φορείς της ΕΕ», δηλαδή:

1. κάθε φυσικό πρόσωπο που έχει την κατοικία του εντός της Ένωσης και είναι υπήκοος κράτους μέλους,
2. κάθε νομικό πρόσωπο συσταθέν εντός της Ένωσης,
3. κάθε υπήκοο κράτους μέλους εγκατεστημένο εκτός Ένωσης και κάθε ναυτιλιακή εταιρία εγκατεστημένη εκτός Ένωσης και ελεγχόμενη από υπηκόους κράτους μέλους, εάν τα πλοία της έχουν νηολογηθεί στο εν λόγω κράτος μέλος σύμφωνα με τη νομοθεσία του⁽²⁾,
4. κάθε άλλο φυσικό πρόσωπο που έχει την κατοικία του εντός της Ένωσης, εκτός εάν ευρίσκεται στη χώρα της οποίας είναι υπήκοος,
5. κάθε άλλο φυσικό πρόσωπο που ευρίσκεται στην Ένωση, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων και του εναέριου χώρου της, και σε οποιοδήποτε αεροσκάφος ή σκάφος που υπόκειται στη δικαιοδοσία ή τον έλεγχο κράτους μέλους, εφόσον το πρόσωπο αυτό ενεργεί με την επαγγελματική του ιδιότητα.

Όσον αφορά την κατάσταση των υποκαταστημάτων ή των θυγατρικών, βλ. ερώτηση 21.

3. Από πότε ισχύει η επικαιροποιημένη νομοθεσία θωράκισης;

Η επικαιροποίηση της νομοθεσίας θωράκισης ισχύει ως προς όλους τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ, όπως ορίζονται ανωτέρω, από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της, δηλαδή, την 7η Αυγούστου 2018. Όσον αφορά τις συμβατικές υποχρεώσεις, η επικαιροποιημένη νομοθεσία θωράκισης ισχύει ανεξάρτητα από το αν αυτές αποκτήθηκαν πριν από την ανωτέρω ημερομηνία έναρξης της ισχύος της.

4. Με ποιον τρόπο η νομοθεσία θωράκισης προστατεύει τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ;

Η νομοθεσία θωράκισης:

- **Ακυρώνει τα αποτελέσματα στην ΕΕ κάθε αλλοδαπής απόφασης, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αποφάσεων ή αποφάσεων διαιτησίας, που βασίζεται στην καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία ή σε πράξεις και διατάξεις που εκδίδονται δυνάμει αυτής (άρθρο 4).**

Αυτό σημαίνει ότι καμία απόφαση, διοικητική, δικαστική, διαιτησίας ή οποιουδήποτε άλλου είδους, που λαμβάνεται από αρχή τρίτης χώρας και βασίζεται στις διατάξεις που έχουν καταχωρηθεί στο παράρτημα της νομοθεσίας θωράκισης ή σε πράξεις που αναπτύσσουν ή υλοποιούν τις διατάξεις αυτές, δεν θα αναγνωρίζεται στην ΕΕ. Ομοίως, καμία απόφαση που, για παράδειγμα, αξιώνει κατάσχεση ή επιβολή οποιασδήποτε οικονομικής κύρωσης κατά οικονομικού φορέα της ΕΕ, και η οποία βασίζεται στις προαναφερόμενες πράξεις, δεν θα εκτελείται στην ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό, οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ θωρακίζονται έναντι των αποτελεσμάτων των αποφάσεων αυτών στην Ένωση.

Οι εθνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών δικαστηρίων και των διαιτητών, εφαρμόζουν και υλοποιούν τη νομοθεσία θωράκισης, και ιδίως εξασφαλίζουν την πλήρη συμμόρφωση προς την προαναφερθείσα υποχρέωση που απορρέει άμεσα από αυτήν.

⁽¹⁾ Με την αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος στη διεύθυνση: relex-sanctions@ec.europa.eu.

⁽²⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 4055/86 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών (ΕΕ L 353 της 17.12.1990, σ. 16).

- Επιτρέπει στους οικονομικούς φορείς της ΕΕ να αποζημιώνονται για ζημίες που προκύπτουν από την εφαρμογή της καταχωρημένης εξωεδαφικής νομοθεσίας από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή τις οντότητες που προκάλεσαν τις ζημίες (άρθρο 6).

Αυτό σημαίνει ότι οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ έχουν εκ του νόμου δικαίωμα να ζητήσουν αποζημίωση για τις ζημίες που υπέστησαν από οποιονδήποτε τους τις προκάλεσε. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την εν λόγω δυνατότητα, βλέπε ερωτήσεις 12 έως 15.

- Επιτρέπει στους οικονομικούς φορείς της ΕΕ να ζητούν άδεια να συμμορφώνονται με καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία, εάν η μη συμμόρφωσή τους θα έβλαπτε σοβαρά τα συμφέροντά τους ή τα συμφέροντα της ΕΕ (άρθρο 5 παράγραφος 2).

Αυτό σημαίνει ότι, σε ειδικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις και κατά παρέκκλιση από τον κανόνα, οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ μπορούν να λαμβάνουν άδεια από την Επιτροπή να ενεργήσουν σύμφωνα με την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την εν λόγω δυνατότητα, βλέπε ερωτήσεις 16 έως 20.

5. Η νομοθεσία θωράκισης αναγκάζει τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ να συναλλάσσονται επιχειρηματικά με το Ιράν ή την Κούβα; Τι στάση καλούνται να τηρήσουν ανάμεσα στην καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία και τη νομοθεσία θωράκισης;

Οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ είναι ελεύθεροι να ασκούν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες κατά την κρίση τους, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία. Αυτό σημαίνει ότι είναι ελεύθεροι να επιλέγουν κατά πόσον θα ξεκινήσουν, συνεχίσουν ή παύσουν επιχειρηματικές δραστηριότητες στο Ιράν ή στην Κούβα, και κατά πόσον θα δραστηριοποιηθούν σε έναν οικονομικό τομέα βάσει αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης. Σκοπός της νομοθεσίας θωράκισης είναι ακριβώς να διασφαλιστεί ότι τέτοιες επιχειρηματικές αποφάσεις παραμένουν ελεύθερες, δηλαδή δεν επιβάλλονται στους οικονομικούς φορείς της ΕΕ από την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία, την οποία το δίκαιο της Ένωσης δεν αναγνωρίζει ως έχουσα ισχύ ως προς αυτούς.

6. Γιατί επικαιροποιείται η νομοθεσία θωράκισης;

Το έναυσμα για την επικαιροποίηση δόθηκε από τη μονομερή απόφαση των ΗΠΑ, της 8ης Μαΐου 2018, για εκ νέου επιβολή εξωεδαφικών κυρώσεων κατά του Ιράν, ταυτόχρονα με την αποχώρησή τους από το Κοινό Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης (ΚΟΣΔ), το οποίο είχε υπογραφεί το 2015 μεταξύ του Ιράν αφενός, και της Κίνας, της Γαλλίας, της Ρωσίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γερμανίας, των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφετέρου. Η άρση ορισμένων κυρώσεων που αφορούν το Ιράν αποτελεί βασικό στοιχείο της συμφωνίας. Η εκ νέου επιβολή εξωεδαφικών κυρώσεων από τις ΗΠΑ ενδέχεται να επηρεάσει τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ που έχουν νόμιμες επιχειρηματικές συναλλαγές με το Ιράν. Η εν λόγω νομοθεσία θα επιβληθεί εκ νέου στις 7 Αυγούστου 2018 και στις 5 Νοεμβρίου 2018.

7. Τι άλλαξε στη νομοθεσία θωράκισης;

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επικαιροποίησε το παράρτημα της νομοθεσίας θωράκισης για να επεκτείνει το πεδίο της καταχωρημένης εξωεδαφικής νομοθεσίας ως προς την οποία ισχύουν τα προστατευτικά μέτρα που περιέχονται στη νομοθεσία θωράκισης. Το παράρτημα πλέον περιλαμβάνει τις εξωεδαφικές κυρώσεις των ΗΠΑ, οι οποίες είχαν αρθεί ή ανασταλεί δυνάμει του κοινού ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης και οι οποίες έχουν επιβληθεί ή πρόκειται να επιβληθούν εκ νέου. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε αυτές περιλαμβάνονται και οποιαδήποτε μέτρα βασίζονται σε αυτή ή απορρέει από αυτή.

Συγκεκριμένα, η καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία που προστίθεται στο παράρτημα είναι η εξής:

- «Iran Sanctions Act of 1996»⁽¹⁾·
- «Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012»·
- «National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2012»·
- «Iran Threat Reduction and Syria Human Rights Act of 2012»· και
- «Iran Transactions and Sanctions Regulations».

Στο παράρτημα συνοψίζονται χάριν ευκολίας οι διατάξεις των ανωτέρω νόμων και κανονισμών που έχουν παράνομα εξωεδαφικά αποτελέσματα. Για πλήρη επισκόπηση, είναι απαραίτητο να ανατρέξετε στις σχετικές διατάξεις.

⁽¹⁾ Ο νόμος αυτός είχε καταχωριστεί στο παράρτημα ήδη από το 1996. Ωστόσο, το παράρτημα πλέον θα αποτυπώνει το τρέχον περιεχόμενο του, όπως έχει τροποποιηθεί με την πάροδο των ετών.

8. Η νομοθεσία θωράκισης έχει χρησιμοποιηθεί μέχρι σήμερα;

Από το 1996, η νομοθεσία θωράκισης έχει εφαρμοστεί κυρίως σε εξωεδαφικές κυρώσεις των ΗΠΑ που αφορούν την Κούβα. Το 1998 η Ένωση και οι ΗΠΑ υπέγραψαν μνημόνιο συνεννόησης με το οποίο η κυβέρνηση των ΗΠΑ ανέστειλε την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων εξωεδαφικών κυρώσεων σχετικά με την Κούβα, «εφόσον η ΕΕ και οι άλλοι σύμμαχοι συνεχίσουν τις ενισχυμένες προσπάθειές τους για την προώθηση της δημοκρατίας στην Κούβα».

9. Με ποιον άλλο τρόπο η νομοθεσία θωράκισης μπορεί να βοηθήσει τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ;

Η νομοθεσία θωράκισης ισχύει ως προς όλους τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ, ανεξάρτητα από το μέγεθος και τον τομέα δραστηριοποίησής τους.

Πέραν των μέτρων προστασίας που παρατίθενται στην ερώτηση 4, η νομοθεσία θωράκισης επίσης χρησιμεύει ως εργαλείο για τον εντοπισμό της εξωεδαφικής νομοθεσίας τρίτων χωρών και των κύριων διατάξεών της, των οποίων η εφαρμογή ενδέχεται να παράγει παράνομα αποτελέσματα για τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ. Οι διατάξεις αυτές συνοψίζονται στο παράρτημα. Αυτό μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, δεδομένου ότι διαθέτουν πιο περιορισμένους πόρους για να εξακριβώσουν ποιες διατάξεις καταχωρημένης εξωεδαφικής νομοθεσίας ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στις δραστηριότητές τους και, για παράδειγμα, για να είναι σε θέση να παράσχουν στην Επιτροπή τις σχετικές πληροφορίες σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 (βλ. ερώτηση 1).

10. Ποιος είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή της νομοθεσίας θωράκισης; Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ασκούν διώξεις για πιθανές παραβάσεις της νομοθεσίας θωράκισης;

Οι αρχές των κρατών μελών είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή της νομοθεσίας θωράκισης, καθώς και για τη θέσπιση και επιβολή, στην εσωτερική τους έννομη τάξη, κυρώσεων για ενδεχόμενες παραβάσεις. Οι κυρώσεις αυτές καθορίζονται από την εθνική νομοθεσία και, επομένως, ενδέχεται να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, παρά τις διαφορές τους, όλες οι κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες προς την παράβαση και αποτρεπτικές (άρθρο 9).

Εναπόκειται επίσης στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν την επιβολή της νομοθεσίας θωράκισης, μεταξύ άλλων, με επιβολή των κυρώσεων αυτών, όπου χρειάζεται και ενδείκνυται, σύμφωνα με τις εθνικές τους διαδικασίες.

11. Ποιος είναι ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής;

Στο πλαίσιο της νομοθεσίας θωράκισης, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνίσταται κυρίως στα εξής καθήκοντα:

- τροποποίηση του καταλόγου των εξωεδαφικών κυρώσεων στο παράρτημα της νομοθεσίας θωράκισης μέσω έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων (παράγραφος 2 του άρθρου 1)·
- συγκέντρωση πληροφοριών από οικονομικούς φορείς της ΕΕ σχετικά με ενδεχόμενες περιπτώσεις εφαρμογής της καταχωρημένης εξωεδαφικής νομοθεσίας (άρθρο 2)·
- παροχή άδειας σε οικονομικούς φορείς της ΕΕ, σε ειδικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, όταν υφίσταται ανάγκη πλήρους ή μερικής συμμόρφωσης με τις καταχωρημένες εξωεδαφικές κυρώσεις, προκειμένου να αποφευχθεί η πρόκληση σοβαρής ζημίας στα συμφέροντά τους ή στα συμφέροντα της Ένωσης· και καθορισμός των κριτηρίων αξιολόγησης των αιτημάτων [άρθρο 5 δεύτερο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 στοιχείο β)] (¹), μέσω εκτελεστικών πράξεων.

Περαιτέρω διαδικαστικά καθήκοντα απαριθμούνται στο άρθρο 7 στοιχεία α), δ), ε), καθώς και στο άρθρο 10.

Επιπλέον, υπό την ιδιότητά της ως θεματοφύλακας των Συνθηκών, η Επιτροπή επιβλέπει την ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, επικοινωνήστε στην εξής διεύθυνση: relex-sanctions@ec.europa.eu.

(¹) Κατά την άσκηση των καθηκόντων αυτών, η Επιτροπή επικουρείται από την επιτροπή εξωεδαφικής νομοθεσίας που προβλέπεται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 της νομοθεσίας θωράκισης. Η εν λόγω επιτροπή αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ**12. Για τι είδους ζημιές μπορούν να αποζημιωθούν οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ;**

Σύμφωνα με το άρθρο 6, οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ μπορούν «να ζητούν αποζημίωση, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών εξόδων, για τις ζημιές που υπέστησαν συνεπεία της εφαρμογής των νόμων που προσδιορίζονται στο παράρτημα ή των μέτρων που βασίζονται σ' αυτούς ή απορρέουν από αυτούς». Συνεπώς, σύμφωνα με τον προστατευτικό σκοπό της νομοθεσίας θωράκισης, το πεδίο των αποζημιώσεων που μπορούν να ζητηθούν είναι πολύ ευρύ.

13. Από ποιον μπορούν να αξιώσουν αποζημίωση οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ; Οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ μπορούν να ασκήσουν αγωγή κατά των αρχών των ΗΠΑ για να αποζημιωθούν;

Οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ μπορούν να αποζημιωθούν από «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλη οντότητα που προκάλεσε τις ζημιές ή από οποιοδήποτε πρόσωπο ενήργησε για λογαριασμό των ανωτέρω, ή από ενδιάμεσο πρόσωπο».

Το ποιος ακριβώς θα είναι ο εναγόμενος σε κάθε περίπτωση εξαρτάται από τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, το είδος της ζημιάς που προκλήθηκε, το πρόσωπο ή την οντότητα που την προκάλεσε πραγματικά, την ενδεχόμενη από κοινού ευθύνη για την πρόκληση της ζημιάς κλπ. Του ερωτήματος αυτού επιλαμβάνεται το αρμόδιο δικαστήριο (βλ. ερώτηση 14). Δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί εκ των προτέρων και κατά γενικό κανόνα από ποιόν πρέπει να ζητηθεί αποζημίωση.

Ωστόσο, η διατύπωση του άρθρου 6 είναι πολύ ευρεία, καθώς περιλαμβάνει όχι μόνο τα υπεύθυνα πρόσωπα και οντότητες, αλλά και τους εκπροσώπους τους, καθιστώντας έτσι δυνατή τη διεύρυνση του πεδίου προστασίας των οικονομικών φορέων της ΕΕ.

14. Πώς μπορεί να αξιωθεί αποζημίωση; Η Επιτροπή ή οι εθνικές αρχές παρεμβαίνουν υπέρ των οικονομικών φορέων της ΕΕ;

Σύμφωνα με το άρθρο 6 τρίτο εδάφιο, η αποζημίωση δύναται να ζητηθεί ενώπιον των δικαστηρίων. Ποιο δικαστήριο είναι αρμόδιο εξαρτάται από τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης, τους εφαρμοστέους κανόνες περί δικαιοδοσίας, τους εθνικούς κανόνες πολιτικής δικονομίας κλπ. Κατά γενικό κανόνα, το άρθρο 6 τρίτο εδάφιο αναφέρεται στους κανόνες που κατοχυρώνονται στη σύμβαση των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁽¹⁾ («σύμβαση των Βρυξελλών»).

Επιπλέον, το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 6 αποφαννίζει ότι η αποζημίωση μπορεί να λάβει τη μορφή κατάσχεσης και εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων που διατίθενται στην Ένωση το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή η οντότητα που προκάλεσε τις ζημιές ή οι ενδιάμεσοι του ή οποιοδήποτε πρόσωπο ενήργησε για λογαριασμό των ανωτέρω, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν μεριδίων που κατέχουν σε εταιρείες που έχουν συσταθεί στην Ένωση. Η αποζημίωση αξιώνεται με την επιφύλαξη άλλων διαθεσιμών μέσων και σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία.

15. Τι προβλέπει η σύμβαση των Βρυξελλών;

Η νομοθεσία θωράκισης εκδόθηκε το 1996. Η αναφορά του άρθρου 6 στη σύμβαση των Βρυξελλών πλέον θα εκλαμβάνεται ως αναφορά στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁽²⁾.

Δυνάμει του άρθρου 68, ο εν λόγω κανονισμός αντικαθιστά τη σύμβαση των Βρυξελλών του 1968 μεταξύ των κρατών μελών, εξαιρουμένων των εδαφών των κρατών μελών, τα οποία υπάγονται στο εδαφικό πεδίο εφαρμογής της εν λόγω σύμβασης και τα οποία αποκλείονται από τον κανονισμό κατ' εφαρμογή του άρθρου 355 της ΣΛΕΕ.

Ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου, αλλά δεν καλύπτει την ευθύνη του κράτους για πράξεις και παραλείψεις κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 ΑΔΕΙΕΣ**16. Πότε μπορούν οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ να ζητήσουν άδεια σύμφωνα με το άρθρο 5 δεύτερο εδάφιο της νομοθεσίας θωράκισης;**

Το άρθρο 5 δεύτερο εδάφιο της νομοθεσίας θωράκισης επιτρέπει στους οικονομικούς φορείς της ΕΕ να ζητούν άδεια για να συμμορφώνονται με την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία, εφόσον η μη συμμόρφωση θα έβλαπτε σοβαρά τα συμφέροντα των ιδίων ή της Κοινότητας.

⁽¹⁾ Στο κείμενο γίνεται αναφορά στη σύμβαση του 1968· ωστόσο, η αναφορά πρέπει να νοείται ότι παραπέμπει στη σύμβαση του 2007, η οποία την αντικατέστησε: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22007A1221_03

⁽²⁾ ΕΕ L 351 της 20.12.2012, σ. 1.

Αν και η νομοθεσία θωράκισης δεν προσδιορίζει την έννοια της «σοβαρής ζημίας», είναι σαφές ότι δεν παρέχουν όλες οι οχλήσεις ή βλάβες δικαίωμα στους οικονομικούς φορείς της ΕΕ για χορήγηση άδειας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, κατά την άποψη της Ένωσης, η καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία δεν επιτρέπεται να διέπει τη συμπεριφορά των οικονομικών φορέων της ΕΕ στο έδαφός της, και η δυνατότητα να συμβεί κάτι τέτοιο πρέπει να παραμείνει η εξαίρεση.

Όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 9 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2018/1101 της Επιτροπής⁽¹⁾, η υποβολή αιτήματος για χορήγηση άδειας ενδείκνυται όταν η συμπεριφορά την οποία επιθυμεί να υιοθετήσει ο αιτών βασίζεται σε καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία, ή καθορίζεται από αυτήν. Εναπόκειται στον αιτούντα να κρίνει κατά πόσον συμβαίνει αυτό. Οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούν τη διαδικασία αδειοδότησης επιδιώκοντας τη διατύπωση από την Επιτροπή «δηλώσεων προθέσεων» ή βεβαίωσης ότι οι επιχειρηματικές τους αποφάσεις συνάδουν με τη νομοθεσία θωράκισης. Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις επιχειρηματικές αποφάσεις στο πλαίσιο της νομοθεσίας θωράκισης, βλέπε ερώτηση 5.

17. Τι χρειάζεται να αποδείξουν οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ προκειμένου να λάβει άδεια;

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφοι 2 και 3 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2018/1101, οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ που αιτούνται άδεια οφείλουν τουλάχιστον να εξηγήσουν με ποιες διατάξεις της καταχωρημένης εξωεδαφικής νομοθεσίας χρειάζεται να συμμορφωθούν και ποια ακριβώς συμπεριφορά επιθυμούν να υιοθετήσουν. Επίσης, εναπόκειται στους ίδιους να αποδείξουν για ποιο λόγο και με ποιο τρόπο η μη συμμόρφωσή τους με την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία ενδέχεται να βλάψει σοβαρά τα συμφέροντα των ιδίων ή της Ένωσης, γεγονός που θα δικαιολογούσε την ανάγκη παρέκκλισης, σε ειδικές και δεόντως δικαιολογημένες περιστάσεις, από τον κανόνα που επιβάλλει η νομοθεσία παρέκκλισης. Είναι απαραίτητη η προσκόμιση κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων. Η καταλληλότητά τους θα εξαρτάται από τις ιδιαίτερες περιστάσεις της κάθε υπόθεσης. Ωστόσο, η Επιτροπή θα εξετάσει, βάσει της αποκτηθείσας εμπειρίας, κατά πόσον ενδείκνυται η ανάπτυξη υποδειγμάτων ή καταλόγων ελέγχου για την υποβολή αποδεικτικών στοιχείων προς στήριξη των πλέον συχνά χρησιμοποιούμενων αιτιολογήσεων.

Το αίτημα για χορήγηση άδειας μπορεί να υποβληθεί ατομικά ή από κοινού, από διάφορους οικονομικούς φορείς της ΕΕ, εφόσον τα συμφέροντά τους είναι επαρκώς ομοιογενή. Ωστόσο, η ομαδική υποβολή πρέπει να καθιστά δυνατή την κατά περίπτωση αξιολόγηση, εκ μέρους της Επιτροπής, του κατά πόσον η μη συμμόρφωση με την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία θα έβλαπτε σοβαρά τα ατομικά συμφέροντα κάθε αιτούντος ή της Ένωσης.

18. Ποιος μπορεί να χορηγήσει στους οικονομικούς φορείς της ΕΕ άδεια να συμμορφώνονται με την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία; Με ποιον τρόπο εμπλέκονται τα κράτη μέλη;

Σύμφωνα με το άρθρο 5 δεύτερο εδάφιο, το άρθρο 7 στοιχείο β), και το άρθρο 8, η Επιτροπή χορηγεί τις εν λόγω άδειες επικουρούμενη από την επιτροπή εξωεδαφικής νομοθεσίας. Οι άδειες χορηγούνται βάσει κριτηρίων που καθορίζονται με τον ίδιο τρόπο. Τα εν λόγω κριτήρια καθορίζονται στον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2018/1101. Η Επιτροπή θα επανεξετάζει τα κριτήρια σε τακτική βάση. Εάν η Επιτροπή, βάσει της εμπειρίας που απέκτησε κατά τον χειρισμό αιτημάτων για χορήγηση άδειας, θεωρήσει ότι είναι αναγκαίες τροποποιήσεις, θα λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα.

Η επιτροπή εξωεδαφικής νομοθεσίας αποτελείται από αντιπροσώπους κάθε κράτους μέλους και επικουρεί την Επιτροπή στην εκτέλεση των καθηκόντων της που αφορούν τις άδειες μέσω της λεγόμενης διαδικασίας της «επιτροπολογίας».

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 5 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2018/1101, η Επιτροπή, μόλις λάβει αίτηση για χορήγηση άδειας, ενημερώνει την επιτροπή εξωεδαφικής νομοθεσίας.

19. Πώς μπορούν οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ να αιτηθούν άδεια και πόσος χρόνος μεσολαβεί μέχρι να λάβουν απάντηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή;

Οι αιτήσεις για άδεια πρέπει να υποβάλλονται στην Επιτροπή εγγράφως, είτε ταχυδρομικώς (European Commission, Service for Foreign Policy Instruments EEAS 07/99, 1049 Brussels, Belgium) είτε με ηλεκτρονικό μήνυμα (EC-AUTHORISATIONS-BLOCKING-REG@ec.europa.eu).

Ενώ η Επιτροπή θα προσπαθήσει να επεξεργαστεί τα αιτήματα και να απαντήσει στους αιτούντες το ταχύτερο δυνατόν, ο χρόνος που θα απαιτηθεί προς τούτο εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως η πολυπλοκότητα της υπόθεσης, η πληρότητα της αίτησης και των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων, η έγκαιρη απόκριση του αιτούντος στα πρόσθετα αιτήματα της Επιτροπής, ο όγκος των παραλαμβανόμενων αιτήσεων, ο χρόνος που χρειάζεται η επιτροπή εξωεδαφικής νομοθεσίας για να γνωμοδοτήσει σχετικά με την υπόθεση, ή η ανάγκη για μεταφράσεις.

20. Ποια είναι τα αποτελέσματα της άδειας;

Το αίτημα για τη χορήγηση άδειας δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Η άδεια, υπό τη μορφή εκτελεστικής απόφασης της Επιτροπής, τίθεται σε ισχύ από την ημερομηνία της κοινοποίησής της στον αιτούντα. Στο ενδιάμεσο διάστημα, οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ υποχρεούνται να εφαρμόζουν την νομοθεσία θωράκισης.

⁽¹⁾ ΕΕ L 199 I της 7.8.2018, σ. 7.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 ΛΟΙΠΑ**21. Ποια είναι η κατάσταση των ενωσιακών θυγατρικών αμερικανικών εταιρειών και των αμερικανικών θυγατρικών ενωσιακών εταιρειών;**

Βασικά διακρίνονται τρεις περιπτώσεις που χρήζουν χωριστής εξέτασης:

Ενωσιακές θυγατρικές αμερικανικών εταιρειών που συστήνονται βάσει της νομοθεσίας κράτους μέλους και έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή τον κύριο τόπο της δραστηριότητάς τους εντός της Ένωσης, θεωρούνται οικονομικοί φορείς της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι απολαύουν όλων των δικαιωμάτων και ότι υπέχουν όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας θωράκισης.

Τα υποκαταστήματα αμερικανικών εταιρειών στην Ένωση δεν εμπίπτουν στην προηγούμενη παράγραφο, διότι δεν έχουν διακριτή νομική προσωπικότητα από τη μητρική τους εταιρεία. Δεν θεωρούνται οικονομικοί φορείς της ΕΕ και συνεπώς δεν υπόκεινται στη νομοθεσία θωράκισης.

Οι θυγατρικές ενωσιακών εταιρειών στις ΗΠΑ υπόκεινται στην έννομη τάξη βάσει της οποίας συστάθηκαν και η οποία συνήθως είναι η έννομη τάξη των ΗΠΑ. Συνεπώς δεν θεωρούνται οικονομικοί φορείς της ΕΕ και δεν υπόκεινται στη νομοθεσία θωράκισης. Ωστόσο, η μητρική τους εταιρεία που έχει συσταθεί στην Ένωση είναι οικονομικός φορέας της ΕΕ και, ως τέτοιος, υπόκειται στις διατάξεις της νομοθεσίας θωράκισης.

22. Οι υπήκοοι της ΕΕ που διαμένουν εκτός της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων όσων διαμένουν στις ΗΠΑ, υπόκεινται στη νομοθεσία θωράκισης;

Ναι. Υπήκοος κράτους μέλους που είναι εγκατεστημένος εκτός της Ένωσης, εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία θωράκισης (βλ. ερώτηση 2).

23. Μπορούν οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ να ζητήσουν άδεια από τις ΗΠΑ για να απαλλαγούν από την εφαρμογή των καταχωρημένων εξωεδαφικών κυρώσεων;

Όχι. Τυχόν αίτημα προς τις αρχές των ΗΠΑ για χορήγηση ατομικής άδειας παρέκκλισης/εξαιρέσης από την καταχωρημένη εξωεδαφική νομοθεσία θα ισοδυναμούσε με συμμόρφωση προς αυτήν. Πράγματι, ένα τέτοιο αίτημα κατ' ανάγκη θα συνεπαγόταν την αναγνώριση της δικαιοδοσίας των ΗΠΑ επί των οικονομικών φορέων της ΕΕ που υπόκεινται στη δικαιοδοσία της ΕΕ / των κρατών μελών.

Παρόλα αυτά, οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ μπορούν να ζητήσουν από την Επιτροπή να τους επιτρέψει να αιτηθούν τέτοια άδεια από τις αρχές των ΗΠΑ δυνάμει του άρθρου 5 δεύτερο εδάφιο της νομοθεσίας θωράκισης.

Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι η απλή διεξαγωγή συζητήσεων των οικονομικών φορέων της ΕΕ με τις αρχές των ΗΠΑ, προκειμένου να εξακριβώσουν την ακριβή έκταση της καταχωρημένης εξωεδαφικής νομοθεσίας, τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να τους επηρεάσει και το κατά πόσο η μη συμμόρφωση μπορεί να συνεπάγεται σοβαρή βλάβη των συμφερόντων τους κατά την έννοια του άρθρου 5 δεύτερο εδάφιο, συνιστά συμμόρφωση με την εν λόγω νομοθεσία. Οι εν λόγω συζητήσεις μπορούν να προηγούνται του αιτήματος των οικονομικών φορέων της ΕΕ προς την Επιτροπή για χορήγηση άδειας, σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο, αλλά η διεξαγωγή τους δεν απαιτεί άδεια.